

Європейський суд постановив, що звільнення 18 українських суддів є незаконним

Опубліковано: 19 січня 2017 року

Сьогодні [Європейський суд з прав людини дійшов висновку, що звільнення 18 українських суддів](#), починаючи з Верховного Суду і до судів районного рівня, нібито за «порушення присяги», було порушенням прав людини на справедливий судовий розгляд і повагу до приватного життя. [Європейський Центр захисту прав людини](#) (EHRAC), заснований у [Міддлсекському університеті](#) (Лондон), представляє одинадцять суддів. Ряд справ ґрунтується на знаковому рішенні суду 2013 року у справі EHRAC [Олександр Волков проти України](#), яке з того часу призвело до системної реформи українського судоустрою (дивіться [Нещодавня судова реформа в Україні](#) нижче).

Усі вісімнадцять заявників були місцевими суддями, яких було звільнено у період з 2008 по 2013 рік після позовів, висунутих проти них за «порушення присяги», затверджених Вищою радою юстиції (ВРЮ). Рішення ВРЮ були представлені як Верховній Раді, так і Президенту України для остаточного вирішення. Заявники безуспішно намагаються опротестувати своє звільнення у місцевих судах.

В значній мірі посилаючись на рішення, прийняте у 2013 році стосовно *О. Волкова*, суд постановив, що:

«процедура перед ВРЮ та Парламентом представила ряд структурних та загальних недоліків, які поставили під загрозу принципи незалежності та справедливості, і що подальший судовий розгляд не усунув ці недоліки».

У зв'язку з чим встановлено порушення прав людини на справедливий судовий розгляд (ст. 6(1) Європейської Конвенції з прав людини – ЄКПЛ) відносно невиконання державою принципів незалежності та справедливості. У встановленні порушення права на повагу до приватного життя (ст. 8 ЄКПЛ), суд знову не знайшов жодних підстав відходити від своїх постанов у рішенні стосовно *О. Волкова*. В результаті чого суд постановив, що звільнення заявників було втручанням у приватне життя і що таке втручання не відповідає вимогам «якості закону» і тому не було законним.

Один із заявників, представлений Європейським Центром захисту прав людини, Петро Козвел був відновлений на своїй посаді судді у Києві в березні 2014 року. Одинадцять заявників, що представляв Європейський Центр захисту прав людини, отримали загалом 50 тисяч євро у якості компенсації.

Нещодавня судова реформа в Україні

За останній рік було внесено багато реформ до українського [законодавства](#) та [Конституції](#) з метою підвищення незалежності та справедливості судової системи та судової відповідальності. Ці поправки були прийняті Верховною Радою 2 червня 2016 року більшістю голосів (335 членів Парламенту).

Реформи спрямовані на вирішення загальних заходів, зазначених Європейським судом з прав людини у рішенні стосовно [О. Волкова](#), відповідно до проекту Ради Європи, направлено на [«Зміцнення системи судової відповідальності в Україні»](#). Проект спрямований на вирішення системних збоїв, пов'язаних з політичним контролем українського судоустрою, встановлених у справі [О. Волкова](#). Заходи, викладені у рішенні стосовно [О. Волкова](#), також [забезпечують план дій для національних представників, які працюють у сфері реформування системи правосуддя у Вірменії, Грузії та Молдові](#) під керівництвом Ради Європи. Деякі ключові реформи, що розробляються, особливо на основі справи [О. Волкова](#), детально описані нижче.

«Порушення присяги»

Суддя О. Волков був звільнений за нібито «порушення присяги» у 2010 році. Юристи ЕНРАС успішно засвідчили перед Європейським судом, що його звільнення за «порушення присяги» обмежує його право на приватне й сімейне життя (ст. 8 ЄКПЛ), оскільки, поміж іншим, підстави для відповідальності за «порушення присяги» були сформульовані дуже невизначено. Для усунення цього недоліку нові конституційні положення чітко окреслюють обставини, коли можна законно звільнити суддю, в той час як новий Закон про судову систему та статус суддів встановлює штрафи, які застосовуються для обставин дисциплінарної відповідальності.

Незалежність, справедливість і корупція

В його справі перед Європейським судом суддя Волков стверджував, що ВРЮ не може вважатися *«незалежним та справедливим судом...через спосіб його устрою, підпорядкування його членів іншим державним органам й особистих переваг деяких його членів»*. Новий Закон вирішує ці конкретні проблеми, передбачаючи, що ВРЮ повинен складатися з двох членів, які призначаються Президентом України, та решти 19 членів, що обираються іншими різними органами.¹ Більше того, Закон забороняє будь-якому члену ВРЮ бути політично активним. Як результат, Верховна Рада (яка може обрати тільки двох членів) і Президент зменшать вплив на ВРЮ.

Крім того, Закон впровадив заходи, спрямовані на боротьбу з корупцією у судовій системі, включаючи створення Громадської Палати Непідкупності, що складається з 20 членів від громадських організацій, юристів, вчених та/або журналістів. Палаті доручено збір інформації про суддів для Вищої кваліфікаційної комісії суддів України для визначення відповідності суддів вимогам професійної етики та непідкупності.

Якщо реформи будуть ефективно реалізовані, тоді нові конституційні поправки та законодавство повинні забезпечити незалежність судової системи і Вищої ради юстиції (орган, що має право призначати на посаду, звільняти і впорядковувати суддів). Правові реформи також були розроблені для зменшення парламентарного та президентського впливу на систему правосуддя. У довгостроковій перспективі це повинно підвищити незалежність судової системи, сприяти доступу до правосуддя та захищати верховенство закону в Україні.

В додаток до цього, справу стосовно звільнення президента і судді Київського апеляційного адміністративного суду, [Денисов проти України, було 25 квітня 2017 р. передано на розгляд Великої Палати Європейського](#)

¹ Десять обиратимуться з'їздом суддів; двоє Верховною Радою; двоє з'їздом адвокатів; двоє Всеукраїнською конференцією прокурорів; та ще двоє з'їздом представників правових вищих навчальних закладів. Останній член – голова Верховного суду.

Суду. Заявника, Анатолія Денисова, представляє EHRAC. Велика Палата заслухає справу 18 жовтня 2017.²

² Палата (тобто група суддів) може відмовитися від розгляду [справи з її переданням до Великої Палати](#), якщо справа, яка знаходиться на розгляді однієї з палат, порушує серйозне питання, вагоме для тлумачення Конвенції, або якщо є небезпека неузгодженості з попереднім рішенням Суду.